Киров өлкәсе Малмыж төбәге өчен бу вакыйга инде яңа түгел, монда аны беләләр, аңа алдан ук әзерләнәләр һәм көтеп алалар. «Нократ моңнары» фестивале турында әйтүем. Өлкә дәрәҗәсендә уза торган татар халык фольклоры бәйгесе быел инде өченче тапкыр уздырылды.

Автор фотосы

Фердинанд Сәлахов югары бәяләгән «Нократ» фольклор ансамбле.

АГЫЛДЫ Нократ моңы

Фестивальнең чишмә башында торган Язилә Хаҗиәхмәт кызы Әсхәтдинова җитәкчелегендәге Киров өлкәсе татарларының региональ автономиясе, Бөтендөнья татар конгрессы Башкарма комитеты һәм Малмыж мәдәни ял үзәге янына быел, оештыручы һәм учредитель буларак, Киров өлкәсе Халык иҗат йорты да кушылды. Соңгысы бәйгенең иганәчесе дә булды. Шулай ук Малмыж шәһәре эшмәкәрләре Р.Р.Әсхәтҗанов һәм Ф.Г.Газизов бәйгене оештыруда иганәче ярдәме күрсәттеләр. Конкурста, алдагы еллардагыча, Татарстанның Балтач районы, өлкәбезнең Вятка Аланы шәһәре һәм районы, Көлмез, Малмыж районнарыннан 14 яшьтән алып яшь талантлар да, өлкән үзешчәннәр дә – барысы 160 кеше катнашты.

Быелгы бәйге мәртәбәле, иң профессиональ жюри белән үзенчәлекле булды. Татарстанның халык артисты Фердинанд Сәлахов һәм БТКның төп референты Булат Мәрданов, Киров өлкәсе Халык иҗат йорты директоры В.Г.Соболев, «Быстрянка» халык бию ансамбле җитәкчесе В.А.Жигалов һәм башкалар чыгыш ясаучыларны бәяләделәр.

Күңел кылларын назлап көй агыла, залны татар моңы биләп ала. Бүгенге бәйгедә Нократның моң дәрьясы тагын да киңәя. Иң дулкынландыргыч, иң тантаналы мизгелләр дә килеп җитте. Жюри рәисе Фердинанд Сәлахов котлау сүзендә: «Сәхнә ул саф, яхшы хисләр генә тудыра. Сез үзегез дә шатлык кичерәсез, тамашачыны да күңелен күтәрәсез. Бүген сез бәйгедә катнашуыгыз белән дә җиңүчеләр инде», – дип җырчыларга һәм биючеләргә иҗади уңышлар теләде. Шулай да конкурсның максаты – иң-иңнәрне сайлап алу. Киров өлкәсе Халык иҗат йорты белгечләре аеруча осталарны дипломнар һәм «Нократ моңнары» статуэткасы белән бүләкләделәр.

БТК Башкарма комитеты рәисе Р.З.Закировның нократлыларга кайнар сәламен Булат Мәрданов җиткерде. Милләтебезне үстерүдә, гореф-гадәтләребезне саклап калуда башкарган зур эшләре өчен Киров өлкәсе татарлары региональ милли-мәдәни автономиясенә, Балтач, Малмыж, Вятка Аланы, Көлмез районнары мәдәният идарәләре җитәкчеләренә һәм Малмыж район хакимияте башлыгы А.В.Костюнинга Рәхмәт хаты тапшырылды.

Малмыж районы хакимият башлыгы А.В.Костюнин «Нократ моңнары»ның, әле яшь бәйге булса да, елдан-ел дәрәҗәсе арта баруын билгеләп үтте.

Гала-концертны «Яшим бит, яшим әле» җыры белән Фердинанд Сәлахов ачып җибәрү бәйгегә тагын да дәрәҗә, күңелләргә дәрт бирде. Бәйгедә инде исемнәре билгеле булган җырчылар рәтендә әле беренче тапкырын гына чыгыш ясаучылар да булды.

Әле оешуларына ике ай тирәсе генә булса да, Малмыж мәдәният йортының Язилә Әсхәтдинова җитәкчелегендәге «Нократ» фольклор ансамбле I дәрәҗә дипломга ия булды. Тамашачыга күптән таныш булган, күп кенә конкурслар дипломантлары, бәйгедә II урынга лаек булган Вятка Аланы «Мир» мәдәният үзәге «Кояш» ансамбленең «Нократ татарлары такмаклары»н халык уен музыка коралларында уйнап башкарулары бик күңелле иде. Сосновка шәһәреннән «Идел» ансамбле III дәрәҗә дипломант булды.

Яшь төркемдә көчле, куелган тавышлы җырчылар Балтач районы Кенә авылыннан Ильяс Гарипов, Чепьядан Диләрә Камалова – I дәрәҗә, Малмыж районы Кәлнә авылыннан Лилия Шәйхетдинова, Вятка Аланы Түбән Шөн мәктәбе укучысы Гүзәл Сәләхова – II дәрәҗә, Көлмез мәктәбе укучысы Динара Зарипова, Сосновка шәһәреннән Зәлинә Хәбибуллина һәм Малмыж районы Яңа Йөрек авылы егете Илфат Фәйзуллин III дәрәҗә дипломантлар булдылар.

35 яшьтән олыраклар арасында I дәрәҗә дипломга Шөңшеңәр авылыннан Нурулла Дәүләтшин лаек булды. Татар Конбашы авылы җырчысы Гөлсимә Гайфетдинова һәм Вятка Аланыннан Вера Низаметдинова – II, Малмыждан Халисә Нәҗипова – III дәрәҗәдәге диплом иярләре. Кенә мәктәбеннән малайлар ансамблен III урын белән бәяләделәр. Махсус дипломга ия булган Малмыждан Фәйрүзә Сәлихҗанова, Иске Йөрек авылыннан сәхнә күрке булып торган Илфат Шәрифуллин һәм Рамил Әсхәдуллин, Асия Сәләхова җырларын тамашачы рәхәтләнеп тыңлады.

Дәртле биюләрне тамашачы бик яратып карап, көчле алкышларга күмде. Вятка Аланы «Победа» мәдәният йортының «Пассаж», Көлмез районы «Фантазия» үрнәк бию коллективлары (I урын), Малмыж районы Рожки авылы мәдәният йортыннан «Меридиан» үрнәк бию коллективы (II урын) бию телендә халкыбызның милли йөзен күрсәтеп бирә алдылар. Балтач районы Нөнәгәр авылы мәктәбеннән «Веснушки» ансамбле III дәрәҗә дипломга ия булды.

Рәмзия ХӘКИМОВА,
«Дуслык»

САМАРАДА – «Мөнәҗәт бәйрәме»

Самара үзәк гыйбадәтханәсенең зур залы чәчәктәй киенгән хатын-кызлар белән шыгрым тулган иде.

Мондый җыенны моңа кадәр бу бина әле күргәне булмады. Бу очракта ике нәрсә игътибарны җәлеп итте. «Мөнәҗәт бәйрәме»нең беренче мәртәбә уздырылуы һәм шундый киң колачта оештырылуы. Бәйрәмнең баш хуҗабикәсе Сания Вагыйз кызы Мингачева иде. Сания ханым күп еллар буена шәкертләр укыта. Яшьләрне һәм олыларны ислам юлына бастыра. Бу тантанада да кунакларны якты йөз белән каршы алып, бәйрәмне оештыру серләрен җиткезде. Бәйрәмне мөфтиебез Талип хәзрәт Яруллин котлау сүзләре белән ачып җибәрде, мөнәҗәтләр әйтүнең тарихына тукталды. Асия абыстаебыз үзенең чыгышында тарихка күз салды. «Мөнәҗәтләр әйтү гомер-гомергә сакланып килде. Туйларда, балага исем кушканда, никах мәҗлесләрендә мөнәҗәт әйтешкәннәр», – дип тәфсилләп сөйләде Асия абыстаебыз.

«Мөнәҗәт бәйрәме»ндә бу әдәби әсәрнең нинди генә төрләре яңгырамады икән?! Һәр мөнәҗәт әйтүче үзенә бер шәхес иде. Галия Мостафина – чын артист. Мәрбия Сафина үзенең моңы белән безне һәр мәҗлестә куандыра. Рәмзия Гыйззәтуллина үз төркеме белән урман сандугачларының моңнарын агызды. Гөләйә Хәлиуллованың мөнәҗәте үзе бер тәрбияви вәгазь итеп кабул ителде. Мәрьям абыстай Сабирҗанова үзенең опера артистына гына хас тавышы белән барчабызны да таң калдырды. Самараның «Розалина» кафесы мөдире Разия Әюпова мөнәҗәтен дә әйтте, бүләкләр дә таратты. Бәйрәмгә иң ерактан килгән кунакларның исемлегендә Прибрежный бистәсе дисәм, ялгышмам кебек. Алар – Суфия Мортазина, Асия Сәлахова, Дания Гыйлфанова, Әлфия Әббязовалар. Аларның остазлары – Самарда яшәүче Сания Әхмәтгалиева – Прибрежныйга йөреп, дини дәресләр бирә икән.

Беренче мәртәбә уздырылган «Мөнәҗәт бәйрәме» бик матур узды. Самараның төрле бистәләрендә яшәгән мөселман хатын-кызларын бергә туплады. Без бер-беребез белән таныштык, яңа дуслар таптык. Самара җирлегендә мөселманлыкны үстерүдә тагын бер адым ясалды.

Сәлимә КРАСНОВА-ИГЕНБЕТОВА

Шигырь ОСТАЛАРЫ

Татар теле язмышы турында соңгы ел әчендә күпме язылды, күпме сөйләнде... Кеше дөньяга беренче аваз салуга, аны тудырган ана үзенең сабыена туган телендә «балам» дип эндәшә. Баланың беренче әйткән сүзе дә туган телендә яңгырый. Кеше үзенең иң саф хисләрен бары тик туган телендә генә белдерә ала.

Безнең халкыбызның күңел җәүһәрләре бары тик туган телдә генә сакланып калган. Бары тик туган телдә генә алар күңелнең иң нечкә кылларын тибрәтә алалар. Шуңа күрә дә безнең билгеле шәхесләребез, галимнәребез, язучы һәм шагыйрьләребез туган телгә зур игътибар бирәләр. Галимнәр фикеренчә, үз туган телендә белем алу балага кичерләрек бирелә һәм белемне үзләштерү, аңлау дәрәҗәсен арттыра икән. Тагы бер мөһим нәрсәгә игътибар итәсем килә. Без еш кына телне саклауда хәлиткеч рольне татар авылы уйный дигән фикерне алга сөрәбез. Анысы дөрес, әлбәттә. Тубыл районының Вәчир авылында да туган телебезгә зур игътибар бирәләр. Авыл китапханәсендә Халыкара туган тел көненә бөек шагыйребез Муса Җәлилне искә алу кичәсе үтте. Кичәдә мәктәп укучылары сәнгатьле шигырь сөйләү буенча ярыштылар. Конкурсантлар яшьләре буенча өч төркемгә бүленделәр.

Иң яхшы сөйләүче өч укучыбыз Тубыл район үзәк китапханәсе оештырган конкурста да катнашты. Алар монда да үзләрен сынатмадылар. Өчесе дә урыннар, дипломнар, бүләкләр алып кайттылар. Алар: Рузилә Хисаметдинова, Эмилия Янгучина – 1 нче урын, Алимә Нариманова – 3 нче урын. Без алар белән горурланабыз.

Зөләйха ФАЗЫЛОВА,
«Яңарыш»

Сергачта ТАТАРЧА КӨРӘШТЕЛӘР

Татарда шулай куелган – фани дөньядан киткәннәрне һәрчак искә алып, туганнары, дуслары хәтем мәҗлесләре уздыралар, истәлекле чаралар оештыралар. Менә күренекле якташыбыз Абдулхамит Садековның якты истәлегенә билбау көрәше буенча Бөтенроссия турниры оештыру да матур гына бер гадәткә керде.

Ярты дистә елдан артык Сергачның физкультура-сәламәтләндерү комплексында Ватанны яклаучылар көненә туры китереп үткәрелә бу көрәш бәйрәме. Быел «Лидер» спорт залы Мәскәү, Түбән Новгород шәһәрләре, Спас, Пильна, Сергач районнары, Рбишча, Уразавыл, Мәдәнә, Чүмбәли көрәшчеләре белән тулды. Сигез дистәдән артык спортчы көч сынашты бу көнне. Тамашачылар да шактый иде, аеруча Абдулхамитның авылдашлары – рбишчалылар күпләп килгән. Көрәш ике келәмдә барды. Турнирның баш судьясы Нурәхмәт Хәйретдинов хәрәмгә урын калдырмады.

Көрәш бәйрәмен ачу тантанасында турнирны оештыручы – Абдулхамитның туганы Мансур Садеков, Сергач районы башлыклары Николай Субботин, Евгений Соколов, шәһәр мэры Александр Лаптев, өлкә көрәш федерациясе президенты Рамил Салихҗанов көрәшчеләрне бәйрәм белән тәбрикләп, җиңүләр теләделәр. Ә Сергач районы артистлары спортчыларны, тамашачыларны музыкаль чыгышлары белән сөендерде. Кочко-Пожар үзешчәннәре Диана Нәвретдинова белән Алсу Җиһаншина, мәсәлән, татар халык биюен башкардылар. Шул ук тантана барышында «Туган як» газетасы тарафыннан гамәлгә кертелгән «Ел кешесе – 2013» исеме дә иясенә – Зәки Әнвәр улы Валемеевка бирелде.

Көрәш кызу барды. Көрәшчеләр искиткеч алымнары, амплитудалы чыгышлары белән милли спортыбызның бөтен матурлыгын күрсәттеләр. Келәм янында да дулкынлану ким түгел иде, тәҗрибәле көрәшчеләр яшьләргә катлаулы алымнарның нечкәлекләрен өйрәттеләр, ә тренерлар аларны ярышка психологик яктан әзерләделәр. Кайбер көрәшчеләрнең мондый абруйлы турнирда беренче мәртәбә келәмгә чыгуы иде бит. Аеруча Сергач районы көрәш командасының баш тренеры Камил Шәймәрданов тәрбияләнүчеләрен игътибарыннан ташламады.

Гомумкоманда нәтиҗәләре буенча традицион турнир кубогына икенче ел рәттән Түбән Новгород көрәшчеләре ия булдылар. Быел алар киң составта – 13әү килгәннәр иде. Сергач командасы икенче урында, Рбишча командасы – өченчедә.

Р.СӨННӘТОВ,
«Туган як»